

Sygn. akt II CSK 655/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa "M." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki
komandytowo - akcyjnej w J.

przeciwko Korporacji [...]

Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 września 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 14 maja 2014 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w części obejmującej zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 260.236,37 złotych za okres od dnia 7 lipca 2011r. do dnia 25 października 2013r i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powódka M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa wniosła o wydanie nakazu zapłaty przeciwko pozwanej Korporacji [...] S.A. w W. obejmującego kwotę 273.845,51 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 27 lutego 2010 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania objętego umową ubezpieczenia należności pieniężnych przysługujących powódce od spółki U.

W dniu 14 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w P. wydał zgodny z żądaniem nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Pozwana Spółka wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty. Podniosła w nim, że powódka nie zgłosiła do ubezpieczenia obrotów ze spółką U. obrotów wynikających z faktury [...]. Zaniedbanie tego obowiązku uzasadnia odmowę wypłaty odszkodowania w związku z ubezpieczeniem do kwoty 80.000 euro należności wynikających z transakcji ze spółką U. Z ostrożności procesowej zakwestionowała wysokość wyliczonego przez powódkę roszczenia. Zakwestionowała też termin wymagalności dochodzonych roszczeń, a w konsekwencji ich przeliczenie na złote polskie oraz termin żądanych odsetek, który według pozwanej spółki może być przyjęty dopiero na dzień 7 lipca 2011 r.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił w całości powództwo.

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy wskazał między innymi, że pozwana ubezpieczyła z dniem 27 sierpnia 2008 r. należności powódki od spółki U. z siedzibą na Litwie przez ustalenie limitu kredytowego, zgodnie z którym należności wynikające z transakcji z tą spółką podlegały ubezpieczeniu do kwoty 80.000 EURO. W dniu 22 stycznia 2010 r. powódka zgłosiła pozwanej roszczenie odszkodowawcze z powodu braku płatności przez wymienioną spółkę z Litwy. Pozwana po otrzymaniu tego wniosku zwróciła się o przesłanie kompletnej dokumentacji prowadzonej z litewską firmą, w tym kopii nieuregulowanych faktur. Po kilkukrotnej korespondencji elektronicznej powódka w dniu 20 czerwca 2011 r. oraz 4 lipca 2011 r. poinformowała, że obroty z kontrahentem wynikające z wymienionej faktury nie zostały zgłoszone do ubezpieczenia z powodów

technicznych leżących po jej stronie. Faktura ta na kwotę 15.203,85 euro z terminem płatności na dzień 25 grudnia 2008 r. była jednak fakturą z odroczonym terminem płatności, której zapłata była realizowana w kredycie krótkoterminowym poniżej dwóch lat. Nie była to tzw. „faktura gotówkowa” płatna w dzień jej wystawienia. Okoliczność tę przyznała sama powódka w treści pisma procesowego z dnia 15 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy uznał, że skoro powódka nie zgłosiła pozwanej wymienionej faktury wystawionej dnia 26 września 2008 r. to, zgodnie z § 10 ust. 1 w zw. z § 1 Ogólnych warunków ubezpieczenia krótkoterminowych należności eksportowych, pozwana skutecznie uchyliła się od wypłaty odszkodowania.

W wyniku apelacji pozwanej Spółki, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 14 maja 2014 r. zmienił zaskarżony wyrok i uwzględnił powództwo do kwoty 230 236,37 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 7 lipca 2011 r. do dnia zapłaty. Sąd Apelacyjny uchylił w pozostałej części wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego przyjął, że powódka nie przyznała w treści pisma procesowego z dnia 5 listopada 2013 r., że faktura o nr [...] z dnia 6 września 2008 r. nie jest fakturą gotówkową tj. zapłaconą przed wysłaniem towaru. Należności za towary objęte tą fakturą nigdy nie powstały, gdyż zapłata nastąpiła przed ich wysłaniem kontrahentowi i w konsekwencji nie były objęte ubezpieczeniem. Dlatego, zdaniem Sądu Apelacyjnego oddalenie powództwa o należność główną nie znajduje podstaw, a roszczenie jest co do zasady usprawiedliwione.

Uchylając zaskarżone orzeczenie odnośnie ustawowych odsetek od należności głównej za okres przed dniem 7 lipca 2011 r. Sąd Apelacyjny wskazał, że pozwana nie kwestionowała w sprzeciwie od nakazu zapłaty ani wysokości roszczenia, ani terminu płatności odsetek, a w piśmie z dnia 15 listopada 2013 r. podniosła, że dopiero w toku procesu powódka wskazała, że sporna faktura jest fakturą gotówkową. Zdaniem pozwanej powinno to spowodować uznanie powództwa za przedwczesne, zwłaszcza w zakresie dochodzonych kosztów i odsetek. Sąd Apelacyjny podkreślił, że Sąd pierwszej

instancji uznając powództwo za niezasadne w całości nie badał tych okoliczności a przez to nie rozpoznał istoty sprawy.

Pozwana Spółka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji w części obejmującej odsetki ustawowe od należności głównej w kwocie 260.236, 37 złotych za okres od dnia 7 lipca 2011 r. do dnia 25 października 2013 r. Zarzuciła w niej naruszenie prawa procesowego a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wskazania podstawy prawnej zasądzenia odsetek ustawowych, a także naruszenie tego samego przepisu łącznie z art. 325 k.p.c., polegające na sprzeczności sentencji wyroku z jego uzasadnieniem w zakresie zasądzenia odsetek ustawowych od dnia 7 lipca 2011 r., podczas gdy w uzasadnieniu ten sam Sąd zlecił Sądowi Okręgowemu ustalenie, od kiedy pozwana popadła w opóźnienie. Ponadto, zdaniem pozwanej Sąd drugiej instancji naruszył prawo materialne przez niewłaściwe zastosowanie art. 817 § 1 i 2 k.c. oraz art. 481 § 1 k.c. polegające na uznaniu, że odsetki od świadczenia głównego należą się od daty wcześniejszej, niż data ustalenia okoliczności będących podstawą do wypłaty odszkodowania.

Na tych podstawach pozwana Spółka wniosła o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty przez oddalenie apelacji strony powodowej w zakresie roszczenia o zapłatę odsetek ustawowych od kwoty 260.236,13 złotych za okres od dnia 7 lipca 2011 r. do dnia 25 października 2013 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem zaskarżenia, a zatem także przedmiotem oceny Sądu kasacyjnego, jest rozstrzygnięcie w zakresie ustawowych odsetek za opóźnienie zakładu ubezpieczeń w spełnieniu świadczenia odszkodowawczego. Sąd drugiej instancji zasądając odsetki ustawowe od dnia 7 lipca 2011 r. do dnia zapłaty uznał w ten sposób, że najpóźniej z tym dniem świadczenie zakładu ubezpieczeń stało się wymagalne. Z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wynika, że jedyną podstawą takiego wniosku stanowiło stwierdzenie pozwanej zawarte w sprzeciwie od nakazu zapłaty w którym, obok warunkowego przyznania istnienie obowiązku

zapłaty 260.236,37 złotych tytułem odszkodowania, pozwana wskazała także, że odsetki ustawowe powinny należeć się od dnia 7 lipca 2011 r.

Słusznie wobec tego zarzuca się w skardze kasacyjnej naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. przez zaniechanie wskazania w pisemnych motywach podstawy faktycznej oraz wyjaśnienia podstawy prawnej zasądzenia odsetek za opóźnienie od dnia 7 lipca 2011 r. Tych konstrukcyjnych elementów pisemnych motywów nie może zastąpić odwołanie się do stanowiska pozwanej wyrażonego w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Przytoczone przez Sąd twierdzenia strony pozwanej nie mają waloru uznania powództwa (art. 213 § 2 k.p.c.) ani też przyznania (art. 231 k.p.c.), które odnosi się do faktu a nie do oceny prawnej powstania stanu wymagalności świadczenia. Poza tym należy uwzględnić, że pozwana zajęła takie stanowisko w oparciu o stan faktyczny istniejący w chwili wnoszenia sprzeciwu od nakazu zapłaty i hipotetyczne założenie, że powodowa spółka nie zgłosiła do ubezpieczyciela wymienionej faktury, pomimo iż była ona płatna w kredycie.

Wadliwość pisemnych motywów zaskarżonego wyroku polega także na tym, że zasądzenie należności głównej z odsetkami ustawowymi od dnia 7 lipca 2011 r. rozmija się z przyjętym w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku stwierdzeniem, że Sąd pierwszej instancji, uznając powództwo za niezasadne w całości nie badał podniesionych przez pozwaną w piśmie z dnia 15 listopada 2011 r. okoliczności, w tym także poinformowania przez powódkę dopiero w toku procesu, iż sporna faktura jest fakturą gotówkową, która nie podlegała zgłoszeniu i nie była objęta umową ubezpieczenia.

Jednocześnie trzeba uwzględnić, że Sąd drugiej instancji nie poczynił samodzielnie żadnych ustaleń niezbędnych do zastosowania art. 817 k.c. w związku z treścią art. 481 k.c. Ubezpieczyciel popada w opóźnienie po upływie terminu określonego w art. 817 § 1 k.c., chyba że wykaże zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 817 § 2 k.c. Opóźnienie ubezpieczyciela może być wyłączone, gdy wykaże on istnienie przeszkód dla ustalenia jego odpowiedzialności albo wysokości świadczenia. Nie może jednocześnie budzić wątpliwości, że okolicznością

istotną, niezbędną do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela był rodzaj faktury [...]. Od tego, czy faktura miała „gotówkowy”, czy też „kredytowy” charakter zależała umowna odpowiedzialność odszkodowawcza ubezpieczyciela. W takiej sytuacji miarodajny mógłby stać się termin czternastu dni liczony od wyjaśnienia tej okoliczności (art. 817 § 2 k.c.).

Wobec braku ustaleń faktycznych w tym zakresie nie można stanowczo ocenić zawartego w skardze kasacyjnej zarzutu niewłaściwego zastosowania art. 817 § 1 i 2 w zw. z art. 481 § 1 k.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że zastosowanie prawidłowej normy prawa materialnego, czyli prawidłowa subsumcja, a więc skonfrontowanie okoliczności faktycznych z hipotezą normy prawnej i poddanie ich ocenie prawnej na podstawie treści tej normy, jest możliwa tylko wówczas gdy stan faktyczny zostaje ustalony prawidłowo. Skuteczne zgłoszenie zarzutu kasacyjnego dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi tym samym w rachubę wówczas, gdy ustalony w postępowaniu apelacyjnym stan faktyczny będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (zob. m. in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2013 r., IV CSK 730/12, niepubl.; z dnia 17 grudnia 2009 r., IV CSK 258/09, niepubl.).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił wyrok Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.